

Editoryal . . . .

Ang Katungdanan sa Pumipili

(Pinasidungang editoryal)
Elmo B. Sitoy

Sa Nobyembre 14 ning tuiga, ang kapalaran sa nasod nga Pilipinhon mahimutang na usab sa mga kamot sa mga pumipili. Unsa ang kaugmaon sa mga 27 milyones nga molupyo sa Pilipinas karon, kini nahisandig sa katarung ug katakus sa mga mobotar karong piniliay, mga 6 milyones silang tanan.

Gikan karon hangtud sa adlaw sa piniliay atong mabati ang mga kandidato nga mobutyag sa ilang mga saad kon sila mapili: ang ilang pagtuman sa ilang mga katungdanan sa dakung katakus, ang pagsilbi sa lungsod, ang pagdala sa atong kagamhanan ngadto sa kabulahanan. Ato silang madungog sa tanang suok sa kapupud-an nga mo-atagi sa ilang isig ka kaatbang aron ilang maangkon ang pagbulig sa mga pumipili. Sa laing higayon, makita nato sila nga makighugoyay sa mga tawo sa kabaryohan ug kadalanan, makiglamanohay, mosabwag ug salapi, mobuhat kutob sa ilang mahimo alang sa mga tawo. Mao kini ang kanunayng lansis sa mga politiko sa panahon sa eleksiyon.

Magpatonto ba ang mga pumipili niining mga lansis?

Usa sa mga katungdanan sa mga tawo sa nasod nga gawas mao ang pagpili. Way labing dakung butang nga ika-alagad sa usa ka pumipili sa atong kagamhanan gawas sa paggamit sa iyang kagawasan sa pagpili sa matarung nga paagi. Unsang matang sa kagamhanan ang matagamtam sa mga lungsoranon mag-agad sa matang sa mga pumipili. Ang pagbotar sa usa ka kandidato ilis sa salapi nga nadawat mao ang pagbaligya sa kagawasan ug katungod. Ug ang pagbuhat sa ingon maoy pagtonto ug pag-ulipon sa kaugalingon.

Unsa ang angayang buhaton sa pumipili?

Kinahanglan nga maminaw ug mobasa siya sa isyo, sutaon niya pag-ayo ang pagkatawo sa kandidato, timbang-timbangon niya kon kinsa ang labing maayong tugyanan sa katungdanan sa pagdala sa bansalan sa nasod. Kinsa ang labing may katakus sa pangagamhanan, ang tinuod nga sulugoon sa lungsod, ang moalagad sa mga tawo ngadto sa kauswagan ug kadaugan — kini mao ang angayang hatagan sa iyang pagbulig.

Pili-on ang pili-onon kansang mithi ug diwa maoy ginadamgo sa kaliwat nga Pilipinhon; kansang katarung ug kalinis maoy kalauman ning dapit sa mga tabunon.

Mga Hinagdawan

ni Solomon Muñasque

TAUDTAUD na kaming nakamatikod nga ang mga pahimangno alang sa mga estudyante nga gipakanaug sa mga tagdumala niining atong tulunggaan balit-aron pagsabot sa naha-una. Ang usa sa mga labing hinungdanong pahimangno nga among hisgutan karon mao ang "SILENCE", nga gipatik sa gangha-an ug sa bonghong sa "library" alang sa kasayuran sa tanan ug pahinumdom sa mga malintanon. Apan walay kahimo-an ang maong pahimangno kay lagi balit-aron man pagsabot sa mga hitungdan. Tungod sa kagahub ug kalangas, ang ubang estudyanteng nanagtuon sa "library" aron makat-on sa ilang leksiyon mabalda ug madisturbo lang hinoon.

Dili nato sila maingon nga wa-

lay batasan kay matud pa sa mga tistisan, sila adunay batasan apan wala lang gamita.

SA LAING bahin adunay mga estudyante nga inigkahuman ug basa sa mga mantalaan, biya-an lang nila ang maong mga basahon sa talad tun-anan. Pastilan kon dili pa lamang unta mopatigbabaw ang kalimot nga tinuyo, ang mga undo ug inday makatutol unta gihapon sa pag-uli sa mga mantalaan sa ilang butanganan. Pagkasi-aw ug pagkabadlongon lang gayud niining mga bataa! Kanyahay ra nga tanugan sa mga "librarian" ug tagsa ka adlaw ang mga mantalaan ya-

(See next page)

BAHING Binisaya

Ang Magtutuon ug ang Lugaynan

ni LAMBERTO G. CEBALLOS

POLITIKA! Kining pulonga dugay nang nahasilil sa panumdoman natong mga Pilipinhon, ug dili gayod tingali mapapas dinhi sa Inahan tang Yuta hangtod ang Komunismo dili pa modaog ug mogapos sa Demokrasya kansang mga katungod ato nang natagamtam sa dugay nang panahon. Ug kita dili usab tingali buot nga kining mga katungod kansang mga ato nang nakaon dagiton sa talinis nga kuko sa Komunismo. Mao man gani tingali nga si anhing Manuel L. Quezon nangusog ug nangayo gayod sa atong kaugalingnan gikan sa mga Amerikanhon kay dili niya buot nga kita ulipnon sa mga langyaw. Kita mabuhi na ubos sa atong kaugalingong paningkamot.

Ang dagan sa tiil nga lugaynon miabot na sa mga tulunggaan; ubay-ubay na usab nga mga tuig nga ang mga magtutuon nasibot sa bag-o nilang katungod. Apan ang uban kanila wala lamang maninagad ning katungdanan. Kon suknaon gani nimo sila kon nakabotar na ba sila, igo lamang sila sa pagpakikiwi sa ilang abaga ug moingon: "Binuang na nang botar-botar, tsoy. Unsa man atong mapaabot sa kandidatong modang?"

Apan wala ba kaha sila makasukot sa ilang kaugalingon diin gikan ug kang kinsang paningkamot nga natigayon man sila sa kauswagan nga nahimo sa "Student Supreme Council" ngadto kanila? Wala ba usab kaha sila makapangutana kon kinsang nagpatulo sa ilang singot aron lamang sila makatitaw ug kaharuhay samtang ani-a pa sila sulod sa tulunggaan?

Aduna usay uban nga moingon, "Nag-usik-usik lang sa among salapi ang 'Student Supreme Council'." Kon tinuod man kini o dili, ila ba lang kahang piyongan ang ilang mga mata kon modimdim na sila sa mabugnaw nga tubig nga nagagikan sa mga "water coolers"? Dili ba lang kaha nila basahon kinsang panguloa ang naghatag kanila niining butanga? Kon aduna silay hinungdanon kaayong tuyo ngadto sa ila o sa ila ba hinoong mga higala, ila ba lang kahang paksan ug gapas ang ilang mga dalunggan aron lamang pagdesmolar nga ang awditibo nga ilang gigunitan dili gikan sa paningkamot sa mga "magbabalaod" sa SSC?

Apan dili kita motubay pagtuki niini. Apan dili usab nato palabon kining higayona sa pagpahinumdom kanato sa dakong kaakohan nga nahasablay sa abaga sa "Student Supreme Council".

Nakita na nato ang kaayohan nga nahimo sa mga miaging opisyal sa SSC. Ang ato karon mao ang paglaom nga unta ang kaakohan nga ilang giitsa ngadto sa bag-ong hut-ong sa atong mga magbabalaod, sal-on sa naulahi uban sa hugot ug timgas nga pasaliang nga ilang ipalamay sa katuigan nga umaabot ang kaayohan nga ato karong natagamtam. Ato usab nga katungdanan ang pagbulig kanila taman sa atong maabot.

Mga Pangindahay

ni BOY ESPINA

Kon akong panan-aw silaw pa unta sa adlaw,
Tunawon kong mga tumbaga ug mga puthaw,
Gunawon kong mga bato nga nagkatan-aw,
Aron kuliton ang lamatnon nimong bayhon.

Kon akong gininhawa sa hangin sama pa,
Huypon kong napunpon nga mga gabon sa bungtod,
Himoon kong usa ka masalimbong nga panganod,
Aron ipandong sa tuman mong kamadanihon.

Kon akong mga ngabil sa kuldag pay motukbil,
Mamingawng honi akong pagakabliton,
Walay kamatayong saloma akong tugtugon,
Aron ang tanan sa katahom nimo sumbongan.

Kon unta may limbo pa lang nga mamahimo,
Ang matawo sa daklit nga mga lunsayng damgo,
Sa bisan asang dapita pagataakon ko,
Aron gayod maako ka, O! maambong nga Musa!

Pasagdi

ni JOVEN MONDIGO

Pasagdi akong mag-inusara pinangga
Sa paglangoy ning bi-awan sa mga luha;
Kay king kinabuhi ugod 'tawon kabus man
Magpabiling yano hangtud sa kahangturan.

Gisubay ko ang tunokong dalan sa pag-antos
Aron pagkaplag sa gidamgo kong kaugmaon;
Apan napakyas ug gidagit sa dakong unos
Kay imo akong giyam-iran ug gikataw-an.

Bisan pa'g lumsan sa baha sa luha king kalag
Bisan pa'g watas-watson ako's kagulan-an.
Tuho-i nga ako kanimo walay kasilag
Kay kining tanan pagbuot man sa kahitas-an.

Pasagdi akong magpadayon sa pagbakho
Pasagding i-anud ako sa kawala-an;
Aron king kinabuhi sa dayon mabugto
Kay alang kaneko natun-as na ang tanan.

Ang Tawo ug ang Kinaiyahan

ni ERLINDO L. CARPIO

Taudtaud na nga misaop ang adlaw,
Mibanos na 'sab ang tumang kangitngit,
Hilum na ang kalibutan sa matam-ising katulogon.
"Bangon na kamo!" ang Adlaw sa subangan misinggit.

Sa unahan may nagbutaog nga bukid
Naglagiti sa kainit, napagba sa adlaw
Sa kalit nilandong sa ulan gihagit
Apan gipadpad ni Hangin ang dag-um sa langit.

Nituybo ang kasuba-an, lubog ang tubig,
Di maisip mga kinabuhi gibanlas sa hunasan.
Ang kanhing berdeng kaumahan sa kapatagan nawagtang
Kay ni Buhawi buot gun-obon ang tanan.

Wa'y kalainan ang tawo'g kinaiyahan,
Karon kalipay'g katawa ugma panghayhay,
Sa luha sa mga mata na lamang magpadaligid
Sanglit sa dughan may gihambing kagulan-an.

Ang gahum malumpag, ang mga bahandi
Mawagtang sama sa hanging lumalabay.
Ang pagkatimawa tima-an sa bahandi nakawang
Sa gubat sa pagpanlimbasog wa moguwang mananaug.

Daw nahisulat na sa tagsa-tagsang kapalaran
Kay ni Bathala gimbut-an ang tanan,
Apan di takos ang paglaum pagbiya-an
Luyo sa maifum panganud nagasiga ang adlaw.

Mga Hinagdawan . . . (Continued from preceding page)

wat na lang nga madaandaan aron kadtong mga badlongon dili makapatuyang sa paghakot sa mga kara-ang balita ngadto sa ilang tagsatagsa ka talad aron biyaan na usab didto, kay dili naman ganahang mobasa sa mga balita nga nahimong "kagahapon pa lang". Dili ba mao?

KADAGHANAN sa mga estudyanteng himultahan sa ilang hinulangang libro nga wala ikauli dayon, nagbagolbol, kay kono nagsangkiig sila sa multa nga gipapas-an nila ni Manong Asubar ug Manang Palomar. Apan dili kini sala nila ni Manong ug Manang kay igo man lang silang nagtuman sa ilang katungdanan. Busa aron dili na magsangkiig sa pag-

mahay ang mga himultahan ingon man kadtong wala pa makasulay, amo silang awragon sa dili pagtan-ug sa maong mga libro lapas sa panahon nga gigahin kay agupupan sa multa.

NIADTONG miaging tuig ang "Glee Club" sa San Carlos, nagpakita ug masaarong kalampanan, ilabi na sa panahon sa pasko, kay hapit tanang dapit ug kasuokan sa dakbayan sa Sugbo, gidalitan niini sa mga mahinalangpong awit sa pasko. Apan bisan pa niini, ang maong "Glee Club" nabungkag sama sa putyokan nga gipuhag sa tungang gabii nga walay nasayud sa hinungdan kay wala man magkasinatnayan ang tag-

tungod. Apan karon nahibalik sa maayong baruganan ang maong "Glee Club" ug hinaut pa unta nga wala nay wilga.

AMONG hipanid-an nga sa sulod niining tulungahan, adunay mga kiriwan ug kamot, kay dili pa dugay kaming nakamatikod nga usa sa among mga higalang babaye, naghilak nga nagtaho sa makaulawng balita ngadto sa "registrar", Ginoong Jose Arias, nga ang inyang kapin sa kawhaan ka pesos nga salapi, gikawat sa sulod sa P.E. Room, samtang nalingaw siyag dula sa atbang dili layo sa maong lawak. Mahimo kaha nga usa sa iyang kauban sa P.E. ang kawatan?